

Vyšetřování ztráty třídní knihy (1)

Učitel: Posad'te se!

(učitel se posadí a zahledí do publika. Dlouhá, velmi dlouhá pauza.)

No? Tak co? Hošek! No? Co nám povíme? Nic nepovíme? Chyba, Hošek. Chyba. Chyba. Že Klásek? No, Klásek. Co o tom víte? Vy toho přece vždycky tolik víte. Že byste najednou nevěděl? To bych se divil, Klásek. Věříte, že bych se divil? Moc bych se divil. Ani nevíte, jak bych se divil. Víte, jak bych se divil? Divil bych se tak, že bych se snad ani víc divit nemoh. Divíte se tomu, Klásek? Víc už bych se ani divit nemoh. No vidíte. Leda, že by ani Klempera nevěděl. To bych se divil ještě víc. No tak. Copak ví Klempera? Nic neví? Neví nic. Podívejme se. On nic neví. Ano, on neví. Kdybyste ho zabili, on neví. Neví a neví. Že? Tady nikdo nic neví. Najednou nikdo nic neví. To je zajímavé, to je neobyčejně zajímavé. Morávek, není to zajímavé? Že je to zajímavé? Ale to je všechno tím, mládenci, že já vám nastavuji pouze laskavou tvář. Ale nemyslete si! Já dokážu být také jiný! U loňských oktávánů jsem si vysloužil přílehou přezdívku. Nezná ji náhodou někdo? Nezná. No, možná že je to tak pro vás lepší. A teď mi to hezky, milánkové, povíte.

Chalupa!

Budil!

Nepevný!

Řezník!

No, jak chcete. Času máme dost.

(Pohodlně se posadí a nehnutě zírání do hlediště. Pauza je tak dlouhá, až to publiku začne být trapné.)

Okrádáte sami sebe! Za deset minut přijde pan ředitel. Záleží na vás, co mu řeknu. Tak neblbněte, mezuláni. Každý vtip ztrácí časem na účinnosti. Ztratí se třídní kniha, prosím. Je

to studentská legrace a já mám pro studentskou legraci pochopení. Také jsem býval student. Ale, chlapi, vždyť my už tu třídní knihu hledáme sedmý rok. A to už, nezlobte se, to už pomalu přestává být vtipné. Já vím, vy si říkáte: naštveme tříďasa – jen si nemyslete, já vím moc dobře, že mi říkáte „tříďas“. Tříďas bude mít vzteka, že si to říkáte, že jo? Ale jo. Říkáte. Jen nezapírejte. Tříďas ví všechno. Tříďas například ví, že nechcete naštvat jenom tříďase. Vy chcete naštvat taky „páprďu“! Že jo! Že jo!? Však já vím, komu říkáte „páprďa“. My mu tak také říkáme. Jenomže, chlapi, koho tím ještě dneska chcete štvát. Vždyť už je to každému putna. Zrovna dneska ráno mě zastavil na chodbě náš pápr... pan ředitel!... a povídá: „Tak co, pane kolego, ještě pořád myslíte na tu třídní knihu?“

„Ale, pane řediteli,“ povídám, „věříte, že si na ni kolikrát ani nevzpomenu?“

„To už jsem vám chtěl dávno říct,“ povídá pan ředitel. „Vykvajzněte se na ni!“ Slyšíte, chlapi? Vykvajzněte se na ni! No tak.

Myslíte si ještě, že tím někoho štvete? *(Zvedne prst.)* Jo! Víte, čím byste nás doopravdy naštvali? Kdybych jednou vešel do třídy a třídní kniha ležela zničehonic na stole. To vám tedy řeknu, to bych měl „vzteka“. Jenomže to by asi bylo na vás moc vtipné, že? No jo. Vy tak nejvyš – šups! – schovat někam třídní knihu. Ale dál už jste nedorostli. Nebo snad ano? Hošek, dej tady na třídu chvíli pozor, já si musím někam odskočit.

(Odejde. Pauza. Učitel se vrátí a jde se pln očekávání podívat na katedru. Na katedře nic není. Učitel si uvědomí, že mu všechny pedagogické prostředky došly.)

Vy jste tupá, odporná, deprivovaná hovada! A já nebudu brát ohledy! Nebudu! Ani mě nenapadne!

(Otočí se zády k publiku a si upraví kalhoty. Pak vyjme ze zásuvky list a tónem, který nedává světu žádnou naději, řekne:)

Přečtu vám oběžník pana ředitele.

Oběžník pana ředitele.

Na vědomí všem kvartám, kvintám, sextám, septimám a oktávám. Oktávám přečíst nejméně tři dny před písemnými maturitními zkouškami. Ostatním třídám přečíst ihned, nejlépe na začátku první vyučovací hodiny, kdy lze na každém vyžadovat plné soustředění. Nečíst tříde 7.C, která je na školní exkurzi v pivovaru. Tříde 7.C přečíst v první vyučovací hodině po návratu ze školní exkurze v pivovaru. Odpovídá učitel Janoušek. Žáci! V poslední době dochází na naší škole k nepěkným jevům. Množí se prohřešky proti kázni, se kterými nejsem spokojen. Ve všech třídách nacházíme po odchodu tříd papírky v lavicích. – Neplatí pro třídu 7.C, která je na školní exkurzi v pivovaru. – Členy učitelského sboru našeho ústavu zdraví žáci!? Ledabyly. Při odchodu ze školy se žáci strkají. Ve třídě 7.E je v hodinách dějepisu nesnesitelný zápach. V 6. a v 9.A chybí několik neomluvených žáků. 6.C nemá zabalené sešity předepsaným způsobem. V 8.C (!) postrádáme již sedmý rok třídní knihu. Každá třída nám nějak špiní čistý štít školy jako celku. Jedině o třídě 7.C, která je na školní exkurzi v pivovaru, nemohu říci nic pozitivního ani negativního! A to je opravdu málo. Posad'te se. Ředitel školy.

(Učitel uloží list.)

A teď už nechte všech hloupostí a dejte sem třídní knihu! Ne? Dobře. U loňských oktavánů jsem si vysloužil přiléhavou přezdívku. Původně jsem vám ji nechtěl říkat, abych vás neděsil. Ale když si o to tak koledujete, tak já vám ji tedy povím. Víte, jak mi říkali? Říkali mi *(dupne a zakřičí)* Strašný Láďa!!! Tak honem! Počítám do deseti! Jedna, dvě, tři, máte poslední příležitost, tři, nehrajte si s Láďou, tři, přestává všechna legrace...

Záskok (2)

Postavy: **Principál**
 Prácheňský

Prácheňský: Nazdar, kolegáčkové! (*Smekne klobouk a suverénním krokem projde jevištěm až na rampu, odkud pohlédne do „prázdného“ sálu.*) Tady už jsem myslím hrál. Kolik je tu míst?

Principál: Sto dvacet

Prácheňský: Je to prodaný?

Principál: Našlapáno, mistře.

Prácheňský (*zkusí akustiku, až se lekne*): Ale té lípy se nevzdám! Je našeho rodu od nepaměti! Mň, mň, mň... V prázdném sále to zní dutě, ale až přijdou lidi, ono to bude lepší. Heleďte, všimli jste si, jak si který lidi kam sedaj? Tak tady vprostředku v první řadě místní honorace, to je jasný. Ale tady vlevo (*ukáže příslušný prostor v hledišti*), to je zajímavý, tady seděj vždycky blbci. Uvidíte večer. Já nevím, proč se stahují zrovna do těchhle míst. Tak co to dáváme? Říkal mi tady kolegáček (*ukáže na Bártu*), že nějakou novotu.

Principál: Je to moje vlastní hra, mistře.

Prácheňský: To je myslím velká, velká chyba. Proč psát nový hry, když lidi chtějí starý a osvědčený? Co byste říkali Maryše? Jed v kafi. To je drámo.

Principál (*pokyne Bártovi a ten přistaví mistrovi doprostřed scény židli*): Na Maryšu je nás málo, mistře.

Prácheňský: Nebo Lucerna. To se taky líbí. Ovšem kněžna nesmí bejt těžká. Já jsem jednou přenášel přes močál Musilovou-Vébrovou... Znáte Musilovou-Vébrovou? Ona je jak dvě: Musilová, Vébrová!

Principál: Mistře, vy jste ale souhlasil, že zaskočíte v té naší novince.

Prácheňský: Jistě, jistě, já vím. Ale poslyšte, my teď dáváme u Budila jednoho Ostrovského. To vám je zajímavý. Už ty jména: Pankratěvna Praskovna. Nebo Lazar Jelizarič Podchaljuzin. To má jeden co dělat, aby si zapamatoval, jenom jak se jmenuje.

(*Herci nad těžkými jmény účastně krouťí hlavami.*)

Lakomec (3)

Postavy: **VALERIUS**
 ANSELM
 MARIE

VALERIUS: Nevidím, za jaký zločin lze mou lásku k Harpagonově dceři pokládat, a trest, ke kterému bych mohl být pro naše zasnoubení podle vašeho zdání snad odsouzen, by se v té chvíli, kdy se dovíte, kdo vlastně jsem . . .

ANSELM: Na podobné pohádky nic nedám, panáčku! Dneska se svět přímo hemží všelijakými vznešenými dobrodruhy, podvodníky, kteří těží ze své tajemnosti a drze si osobují první zvučné jméno, které se jim hodí do krámu.

VALERIUS: Vězte, že mám příliš počestné srdce, abych se chlubil cizím peřím. O mé urozenosti může podat svědectví celá Neapol.

ANSELM: Pozor, pane! Dávejte si pozor na jazyk. Odvažujete se nebezpečnějšího tvrzení, než si myslíte. Mluvíte tu před člověkem, který Neapol dobře zná a může celou tu vaši historii snadno prohlédnout.

VALERIUS: (*hrdě si nasadí klobouk*) Nemám se čeho obávat. Znáte-li Neapol, jistě víte, kdo to byl don Thomas D'Alburcy.

ANSELM: Jistěže to vím, a málo lidí ho znalo lépe než já.

VALERIUS: Míním vám jenom povědět, že mým otcem není nikdo jiný než on.

ANSELM: On?

VALERIUS: Ano!

ANSELM: Jděte, pane, jděte! Vymyslete si nějakou jinou pohádku, se kterou byste mohl mít větší úspěch. Touto lží se nezachráníte.

VALERIUS: Mluvte, prosím, slušněji! Co tu říkám, není žádná lež. Tvrdím jenom to, co mohu snadno prokázat.

ANSELM: Cože? Vy se opovažujete vydávat se za syna dona Thomase d'Alburcy?

VALERIUS: Ano, jsem tak smělý, a hodlám tu pravdu obhajovat před kýmkoliv.

ANSELM: Podivuhodná smělost opravdu! Abych vás umlčel, vězte, pane, že je tomu již nejméně šestnáct let, co muž, o kterém nám tu vykládáte, zahynul se svými dětmi a ženou v mořských vlnách, když se s nimi chtěl spasit před krutým pronásledováním, které následovalo po tehdejších neapolském povstání a donutilo četné šlechtické rodiny, aby hledaly útočiště ve vyhnanství.

VALERIUS: Ano, ale abych teď umlčel já vás, vězte, pane, že jeho sedmiletý syn byl s jedním sluhou před zkázou zachráněn španělskou plachetnicí, a tento zachráněný syn že tu s vámi mluví. Vězte, že kapitán lodi, dojat mým údělem, si mě zamiloval a že mě vychoval jako svého vlastního syna, že mým zaměstnáním, jakmile jsem byl k němu způsobilý, bylo povolání vojáka, že jsem se nedávno dověděl, že můj otec, přes mé opačné přesvědčení, při ztroskotání nezahynul, že mi na mé cestě za jeho nalezením dopřála šťastná náhoda, samým nebem mi poskytnutá, spatřit rozkošnou Elišku, že tento objev ze mne učinil otroka její krásy,

a velikost mé lásky a přísnost jejího otce že mě přiměly, abych si zjednal přístup do tohoto domu a vyslal za pátráním po mých rodičích jiného.

ANSELM: Ale jaké jiné důkazy než pouhá vaše slova nás mohou přesvědčit, že všechno to není jenom bajka, obratně smyšlená na základě jisté pravdy?

VALERIUS: Španělský kapitán, otcův rubínový pečetní prsten, achátový náramek, který mi připjala na ruku sama matka, a starý Pedro, který vyvázl ze záhuby se mnou.

MARIE: Já tu mohu k vašim slovům podotknout, že nikdy nelžete, a z toho, co říkáte, poznávám, že jste nebo vlastně jsi můj bratr!

VALERIUS: Vy, či ty, má sestra?

MARIE: Ano! Mé srdce bylo jato pohnutím, jakmile jste otevřel ústa. Naše matka, kterou velmi potěšíte, mi na tisíckrát vyprávěla o nemilosti naší rodiny. Dobré nebe nedalo za toho neštěstí zahynout ani nám. Ale zachovalo nám život pouze za cenu naší svobody, neboť nás dvě, matku a mne, našli na troskách naší lodice piráti. Po deseti letech otroctví nám šťastná náhoda navrátila svobodu, a my jsme se vrátily zpět do Neapole, kde jsme však shledaly, že veškerý náš majetek byl prodán, aniž jsme mohly získat o našem otci nějaké zprávy. Nato jsme odjely do Janova, kam se matka se mnou vydala, aby se ujala několika nevelkých pozůstatků velikého dědictví, málem již rozplývaného, a odtamtud jsme před krutou nespravedlivostí příbuzných utekly až sem, kde jsme jenom smutně živořily!

ANSELM: Ó nebesa! Jak podivné jsou cesty vaší moci! Jak názorně ukazujete, že dělat zázraky přísluší jenom vám! Obejměte mě, mé drahé děti, a smíste slzy své radosti se šťastnými slzami svého otce!

VALERIUS: Vy jste naším otcem?

MARIE: To vás má matka tak oplakávala?

ANSELM: Ano, má milá dcero, ano, milý synu! Jsem don Thomas d'Alburcy, kterého nebesa ochraňovala s veškerým jeho bohatstvím před vlnami, který vás pokládal po dlouhých šestnáct let všechny za mrtvé a po strastiplných cestách hodlal najít v manželství s milou a ctnostnou bytostí útěchu nové rodiny. Poněvadž jsem si nebyl tuze jist, zda by můj život návratem do Neapole nebyl ohrožen, navždy jsem se každého návratu zřekl, šťastně jsem tam dal prodat, co jsem tam měl, a usídlil se tady, kde jsem chtěl pode jménem pana Anselma od sebe odvrátit všechno to trápení svého prvního jména, které mi přineslo tolik protiventství.

Čekání na Godota (2)

Postavy: **Vladimír**
Estragon

Estragon sedí na kameni a zouvá si botu. Heká, pomáhá si oběma rukama. Vyčerpán ustane, těžce oddychuje, začne znovu. Táž hra. Vstoupí Vladimír.

ESTRAGON (*vzdává se*): S tím nehnu.

VLADIMÍR (*přibližuje se drobnými prkennými krůčky, se široce rozkročenýma nohama*): Začínám tomu věřit. (*Znehybní*) Dlouho jsem odolával, říkal jsem si, Vladimíre, buď rozumný, ještě jsi všechno nezkusil. A znovu jsem se pouštěl do boje.

VLADIMÍR: Vida, ty ses vrátil.

ESTRAGON: Fakt?

VLADIMÍR: Jsem rád, že tě vidím. Myslel jsem, žes odešel navždy.

ESTRAGON: Já taky.

VLADIMÍR: Měli bychom to oslavit. Naše shledání. Ale jak? (*Přemýšlí*) Vstaň, ať tě políbím. (*Podává Estragonovi ruku*)

ESTRAGON (*podrážděně*): No jo, hned.

Ticho.

VLADIMÍR (*dotčen, chladně*): Možno zvědět, kde Jeho Milost strávila noc?

ESTRAGON: V pangejtu.

VLADIMÍR (*vzrušen*): V pangejtu! Kde?

ESTRAGON (*nehybně*): Tam.

VLADIMÍR: Zmlátili tě?

ESTRAGON: Jo ... Ne moc.

VLADIMÍR: Zas ty samý?

ESTRAGON: Ty samý? Nevím.

Ticho.

VLADIMÍR: Když nad tím tak přemýšlím ... celou tu dobu ... někdy si říkám, co by s tebou bylo ... beze mě. (*kategoricky*) Každopádně by toho nebylo moc. Hromádka kostí.

ESTRAGON (*zasažen*): No a co?

VLADIMÍR (*sklíčeně*): Je toho na jednoho moc. (*Po chvíli živě*) Na druhý straně, říkám si, proč si s tím lámat hlavu. Teď. Na to jsme měli myslet dřív, tak kolem devatenáct set.

ESTRAGON (*moří se s botou*): Co kdybys mi helfnul.

VLADIMÍR: Vrhli bychom se ruku v ruce z Eiffelovky. Mezi prvníma. Jo, to byly časy, tenkrát. Teď už je pozdě. Ani by nás tam nepustili.

Estragon se zuřivě vrhá na botu.

VLADIMÍR: Co blbneš?

ESTRAGON: Zouvám se. To se ti nikdy nestalo?

VLADIMÍR: Už dávno ti říkám, že to chce sundavat je každý den. Udělal bys líp, kdybys mě poslechl.

ESTRAGON (*slabě*): Pomoz mi.

VLADIMÍR: Bolí tě něco?

ESTRAGON: Bolí! On se mě ptá, jestli mě něco bolí!

VLADIMÍR (*vášnivě*): Jseš asi jedinej na světě, koho něco bolí! Já jsem vzduch. Chtěl bych tě vidět na mým místě. Možná by ses divil.

ESTRAGON: Tebe něco bolí?

VLADIMÍR: Bolí! On se mě ptá, jestli mě něco bolí!

ESTRAGON (*zamíří ukazováčkem*): To není důvod, abys chodil s rozepnutým poklopem.

VLADIMÍR (*pohlédne dolů*): Máš pravdu. Jen žádnou nedbalost.

ESTRAGON: Co ti mám říct. Čekáš vždycky do poslední chvíle.

VLADIMÍR (*zasněně*): Poslední chvíle ... (*Rozjímá*) Je krapet daleko, ale určitě bude stát za to. Kdo to jenom říkal?

ESTRAGON: Nechtěl bys mi píchnout?

VLADIMÍR: Jednou přece přijít musí. Když si tohle říkám, připadám si legračně. Mám takovej divnej pocit.

(Sundá si klobouk, nahlédne dovnitř, zašátrá v něm rukou, vyklepne ho, nasadí)

Jak bych to řekl? Jsem takovej ... uklidněnej a zároveň ... (*Přemítá*) vyděšenej.

(Důrazně) Vy-dě-še-nej. *(Nanovo sundá klobouk a nahlíží dovnitř)* No ne.

(Zaklepe na dýnko, jako by čekal, že něco vypadne, nahlédne dovnitř, nasadí si ho) Nojo. *Estragonovi se nakonec s obrovským úsilím podaří zout botu. Nahlédne dovnitř, zašátrá v ní rukou, obrátí ji, zatřese s ní, dívá se na zem, nic nenajde, s mlhavým zrakem do ní znovu zajede rukou.*

VLADIMÍR: Tak co?

ESTRAGON: Nic.

VLADIMÍR: Ukaž.

ESTRAGON: Není co.

VLADIMÍR: Zkus si ji nasadit.

ESTRAGON (*po prohlídce nohy*): Nechám ji na vzduchu. Ať si dáchně.

VLADIMÍR: To jsi celej ty, trestat botu, když viníkem je noha.

(Sundá si ještě jednou klobouk, nahlédne dovnitř, zašátrá rukou, zaklepe na dýnko, foukne dovnitř, nasadí)

VLADIMÍR: Marná sláva...

R.U.R. (2)

Postavy: **Harry Domin**

Helena Gloryová

Domin (*čte vizitku*): Prezident Glory. - Že prosím.
vejde Helena Gloryová.

Domin (*vstane*): Račte.

Helena: Pan centrální ředitel Domin?

Domin: Prosím.

Helena: Jdu k vám -

Domin: - s lístkem prezidenta Gloryho. To stačí.

Helena: Prezident Glory je můj otec. Jsem Helena Gloryová.

Domin: Slečno Gloryová, je pro nás neobyčejnou ctí, že - že -

Helena: - že vám nemůžeme ukázat dveře.

Domin: - že smíme pozdravit dceru velkého prezidenta. Prosím, posad'te se.

Domin (*usedne*): Čím mohu posloužit, slečno Gloryová?

Helena: Já jsem přijela -

Domin: - podívat se na naši tovární výrobu lidí. Jako všechny návštěvy. Prosím, beze všeho.

Helena: Myslela jsem, že je zakázáno -

Domin: - vstoupit do továrny, ovšem. Jenže každý sem přijde s něčí vizitkou, slečno Gloryová.

Helena: A vy ukážete každému ... ?

Domin: Jen něco. Výroba umělých lidí, slečno, je tovární tajemství.

Helena: Proč mne nenecháte domluvit?

Domin: Prosím za prominutí. Chtěla jste snad říci něco jiného?

Helena: Chtěla jsem se jen zeptat -

Domin: - zda bych vám zcela výjimečně neukázal naši továrnu. Ale zajisté, slečno Gloryová.

Helena: Jak víte, že jsem se na to chtěla ptát?

Domin: Všichni se ptají stejně. Vstane. Ze zvláštní úcty, slečno, vám ukážeme víc než jiným a - jedním slovem -

Helena: Děkuji vám.

Domin: Zavážete-li se, že nikomu neprozradíte ani to nejmenší -

Helena (*vstane a podává mu ruku*): Mé čestné slovo.

Domin: Děkuji. Nechtěla byste snad sejmout závoj?

Helena: Ach ovšem, vy chcete vidět - Promiňte.

Domin: Prosím?

Helena: Kdybyste mi pustil ruku.

Domin (*pustí*): Prosím za prominutí.

Helena (*snímá závoj*): Chcete vidět, nejsem-li vyzvědač. Jak jste opatrní.

Domin (*pozoruje ji nadšeně*): Hm - ovšem - my - tak jest.

Helena: Vy mi nedůvěřujete?

Domin: Neobyčejně, slečno Hele - pardon, slečno Gloryová. Vskutku neobyčejně potěšen - Měla jste dobrou plavbu?

Helena: Ano. Proč -

Domin: Protože - míním totiž - že jste ještě velmi mladá.

Helena: Půjdeme hned do továrny?

Domin: Ano. Myslím dvaadvacet, ne?

Helena: Dvaadvacet čeho?

Domin: Let.

Helena: Jedenadvacet. Proč to chcete vědět?

Domin: Protože - poněvadž - (s nadšením) Zdržíte se déle, že ano?

Helena: Podle toho, co mi ukážete z výroby.

Domin: Čertova výroba! Ale zajisté, slečno Gloryová, všechno uvidíte. Prosím, posaďte se. Zajímala by vás historie vynálezu?

Helena: Ano, prosím vás. (*usedne*)

Domin: Tak tedy. (*sedne si na psací stůl, pozoruje Helenu uchvácen a odříkává rychle*) Bylo to roku 1920 kdy se starý Rossum veliký filozof ale tehdy ještě mladý učenec odebral na tento daleký ostrov aby studoval mořské živočišstvo tečka. Přitom se pokoušel napodobit chemickou syntézou živou hmotu řečenou protoplazma až najednou objevil látku která se chovala naprosto jako živá hmota ač byla jiného chemického složení to bylo roku 1932, právě čtyři sta čtyřicet let po objevení Ameriky, uf.

Helena: To umíte zpaměti?

Domin: Ano; fyziologie, slečno Gloryová, není mým řemeslem. Tak dál?

Helena: Třeba.

Domin (*slavnostně*): A tehdy, slečno, starý Rossum napsal mezi své chemické vzorce tohleto: "Příroda našla jeden způsob, jak organizovat živou hmotu. Je však jiný způsob, jednodušší, tvárnější a rychlejší, na nějž příroda vůbec nenarazila. Tuto druhou cestu, po které se mohl brát vývoj života, jsem dnešního dne objevil." Představte si, slečno, že tahle veliká slova psal nad chrchlem jakéhosi koloidálního rosolu, který by ani pes nesežral. Představte si ho, že sedí nad zkumavkou a myslí na to, jak z ní vyroste celý strom života, jak z ní budou vycházet všechna zvířata, počínajíc vířníkem a končíc - končíc samotným člověkem. Člověk z jiné látky, než jsme my. Slečno Gloryová, to byl ohromný okamžik.

Helena: Tak dál.

Domin: Dál? Teď šlo o to, dostat život ze zkumavky ven a zrychlit vývoj a utvořit nějaké ty orgány, kosti a nervy a kdesi cosi a nalézt jakési takové látky, katalyzátory, enzymy, hormóny a tak dále, zkrátka, rozumíte tomu?

Helena: N - n - nevím. Myslím, že jen málo.

Domin: Já docela nic. Víte, pomocí těch vodiček mohl dělat, co chtěl. Mohl třeba dostat medúzu se sokratovským mozkiem nebo žížalu padesát metrů dlouhou. Ale protože neměl kousku humoru, vzal si do hlavy, že udělá normálního obratlovce nebo snad člověka. A tak se do toho pustil.

Helena: Do čeho?

Domin: Do napodobení přírody. Nejdřív zkusil udělat umělého psa. Stálo ho to řadu let, vyšlo z toho cosi jako zakrnělé tele a pošlo to za pár dní. Ukážu vám to v muzeu. A pak už se dal starý Rossum do vytváření člověka.

Pohádka o kašpárkovi, dráčkovi a lišce

(4)

Postavy: **Vypraveč**
 Kašpárek
 Drak
 Liška

Vypravěč: Bylo vám tu jedno království kdysi,
bez peněz, pravda, však hrdé mělo rysy.

... a to již ze zvyku propadlo smutku,
neboť k nim přiletěl drak, velký vskutku.

A že tam pohádek znali dost, věru,
došlo jim, že drak chce královskou dceru.

Princezna zděšená zamkla se v komnatách,
celičká říše má o tu holku strach.

No jo, jenže chudý král neměl na rytíře,
... a tak poslal kašpárka v nejlepší své víře,

ať přijde s nějakým svým tipem,
a porazí draka ostrovtipem.

Kašpárek: Ach, „použij hlavu,“ to se králi poví,
Jak ale na tu stvůru jít, kdo ví?

Vypravěč: Tváří se kašpárek po jednou vážně.

Kašpárek: Draka jsem ještě neporážel.

Vypravěč: Vleče se nešťastně k drakově sluji,
nad těžkou hlavou mu obláčky plují.

Vtom, vprostřed cesty, tam narazí na lišku,
jak si ho prohlíží v zrzavém kožíšku.

Liška: Kampak se, kašpárku, tak smutně ploužíš,
ty, který po srandě vždy nejvíc toužíš?

Usměj se, zaskotač, předved' své kejkle,
smutek v tak krásný den? To přece nejde.

Kašpárek: Ach liško, Zrzečko, kdybys jen věděla,
dneska mě namísto legrace čeká drak.

Musím dnes zařídit, jak to nemám zdání,
že se drak princezny vzdá do svítání.

Liška: A ten drak požádal o dceru krále?

Kašpárek: Ještě ne, jenomže... tak je to stále.

Vypravěč: Liška se zamyslí

Liška: Už víš, jak na něj?

Kašpárek: Ještě ne, nevím jak užívat zbraně.

Liška: Tak použij co je tvou největší zbraní,
radostně kašpárku jdem za tou saní.

Jestli ti ohledně draka můžu radit,
zkusme se s ním nejdříve skamarádit.

Buď na něj milý a vesele povídej,
nápad se dostaví, jenom mu šanci dej.

Vypravěč: Kašpárek poslechl tu liščí radu,
pěkně se narovnal, vyzdvihl bradu.

Vesele s elánem k draku se vypravil,
když nejste sami, jste vždycky víc plní sil.

Od dračí sluje jde nádherná vůně,
houbovou polévku vaří drak umně.

Ta stvůra nebude, jen ještěř líný,
kuchtí, že těm dvěma se sbíhají sliny.

A hled' me, když lišku a kašpárka zahlédne,
radostně přeje jim překrásné poledne.

Nadšeně litá saň hned pro tři prostírá,

Drak: Pojďte dál, návštěva! Hosty moc nemívám.

Vypravěč: Výborná polévka z hřibů a hub,
snědla se rychleji, než jeden by dup.

A když už kašpárek měl draka skoro rád,
trochu se osmělil, jal se ho vyptávat.

Kašpárek: Pověz mi dráčku, když jsme teď jak braši,
pročpak ty vlastně chceš princeznu naši?

Vypravěč: Na to až na bok se smíchy drak svalil.

Drak: Proč bych měl nějakou princeznu chtít?

Vypravěč: Pravidl.

Drak: Vždyť princezny jsou holky líné,
vařit beztak umí bídne.

Neperou a neuklízí,
vůbec nemaj srdce ryzí,
myslí jenom na parádu,
tu fakt nechám v jejím hradu.

Kašpárek: Tak proč jsi tedy v naší říši?
vždyť o dracích přec všude píší....

Drak: Ne princezny, ale hříby, voní až k nám z vašich lesů,
a já se tu hodlám zdržet, domů jich tolik neunesu.

Vypravěč: Smáli se dlouho tam ve slují u stolu,
veselým lidem je nejlépe pospolu,
až liška Zrzečka po chvíli říká:

Liška: A nestojí, kašpárku, váš král o kuchtíka?
S tím jeho umem je škoda ho v jeskyni,

vsadím se, že všechny kuchaře zastíní.

Vypravěč: Nad tím hned kašpárek pokýval hlavou

Kašpárek: Opět jsi vnukla mi myšlenku pravou.

U nás je jedinou kuchařkou princezna,
ta vaří otřesně, i když je líbezná.

Drak, který umí být tak dobrým kuchařem,
na našem hradě by mohl se líbit všem.

Vypravěč: A že drak souhlasil, hned tak učinili,
od těch dob šťastně až do smrti žili.

Sen noci svatojánské (6)

Postavy: **Proslov-Kdoulička**
 Pyramus
 Thisbe
 Zed'
 Měsíc
 Lev

Vystoupí Kdoulička za Proslov.

PROSLOV: Když urazíme, dobrou vůli máme; by mysleli jste, urazit že jdem jen dobrou vůlí. Zahrajem, co známe; to našich konců pravým začátkem. Tož uvažte, že jdem vzdor vaší chuti. My nejdeme, by z vás kdo radost měl; to záměr náš. Pro pěkné poslechnutí my nepřišli. By pohnuli vás v žel, jsou herci zde; a hraní jejich zjeví vám vše, co rád by zvěděl, kdo to neví.

Vystoupí Pyramus a Thisbe, Zed', Měsíčné světlo a Lev.

PROSLOV: Snad, milí, nad těmito užasnete; jen žasněte, až vyjde pravda čistá. Ten muž je Pyramus, když vědět chcete, ta kráska zde je Thisbe dozajista. Muž tento značí v omítce a vápně zed', podlou zed', jež mezi parkem pne se, a štěrbou zdi ta ubožátka kvapně si šeptají. A tomu nedivte se. Ten s lucernou a psem a klestí černou jest světlo měsíčné; neb v noční dobu při měsíci, by lásku našel věrnou se párek scházel u Ninova hrobu. To strašné zvíře, zvané jménem lev, když věrná Thisbe přišla brzo tuze ji zahnal, ba zděsilo. A v hrůze jak utíkala, ztratila svůj plášť, jež tlamou chytí lev ten zkrvavený. V tom přijde Pyramus, jun krásný zvlášť a najde plášť své Thisby zavražděný. Tu krvelačnou dýku s hrdou duší on hrdohrůzně hrouží v horkou hrud'; a Thisbe probodne se pod moruší tím jeho mečem, žít nemajíc chuť. Lev, Měsíc, Zed' a milenci vše sami líp vypoví; neb zůstanou tu s vámi.

ZEDĚ: V tom samém kuse přihodí se teď, že já, zván Čenich, představuju zed', a chtěl bych u vás probudili víru, že zed' ta měla trhlinu či díru, skrz kterou Pyramus a Thisbe hbitě si šeptávali, ale ostražitě. Ten kámen značí, omítka a hlína, že já jsem tato zed' a žádná jiná; a v právo, v levo zde je štěrba ona, skrz kterou šepot milencův se koná.

PYRAMUS: Ó černá noci! Noci škarohledá, ty, která vždycky jsi, když není den! Ó noci, noci! běda, běda, běda! Mám strach, že Thisbin slib jest zapomněn! A ty, ó zdi, ó milostná ty zdi, jež mezi našich otců domy stojí, ty zdi, ó zdi, ó milostná ty zdi, jen prokouknout dej mi štěrbou svojí!

Zed' nastaví prsty.

PYRAMUS: Dík, dvorná zdi! Sám Joviš chraň tě za to! Co vidím? – Thisbu nevidí můj zrak. Ó zlobná zdi, já nevidím své zlato! Buď klet tvůj kámen, že mne šidí tak! Už jde.

Vrátí se Thisbe.

THISBE.: Ó zdi, jak často pláč můj tebou hýbal, že loučíš mne a Pyrama tak líně, jak často ret můj třešňový ti líbal tvé kamení a vápno v něm a žíně!

PYRAMUS: Já vidím hlas. Teď štěrbou podívám se, zda uslyším své Thisby tváře přec. Ó Thisbe!

THISBE: Tys má láska, domnívám se.

PYRAMUS: Co chceš, se domni, jsem tvůj krasavec, jak Lymander tak věren v milování.

THISBE: A já jak Helena až do skonání.

PYRAMUS: Ó zlíbej mne tou štěrbou kleté stěny!

THISBE: Já líbám štěrbu, ne ret přemilený.

PYRAMUS: Chceš k Ňumovu tam hrobu za mnou spět?

THISBE: Ať živa, mrtva, radš tam půjdu hned.

Odejde Pyramus a Thisbe.

ZEĎ: Tak já, ta zeď, vše sehrál, jak má být, a když je konec, zeď už musí jít.

Odejde Zeď.

Vrátí se Lev a Měsíčné světlo.

LEV.: Vy, paničky, jimž srdéčko se třese, nejmenší myšky před ohromným zjevem, snad nyní tady strachem zachvíte se, když lev svým zařve nejstrašnějším řevem. Tož vězte, že jsem Švihlík, truhlář, páni, jen kůže lví, ne lev, ba lvíce ani; neb, kdybych jako lev sem přišel dravý, mně šlo by o krk zpod mé vlastní hlavy.

MĚSÍC: Ta lucerna jest měsíc rohatý, já sám se zdám být mužem v měsíci... Vše, co vám ještě říci mám, jest, že ta lucerna je měsíc; já že jsem muž v měsíci; to chrastí že je moje chrastí, a ten pes že je můj pes

Vrátí se Thisbe.

THISBE: Toť starce Ňumy hrob, kde láska má?

LEV. (zařve): Óh.

Thisbe uteče.

Lev potrhá Thisbin plášť a odejde.

Vrátí se Pyramus.

PYR.: Dík, měsíčku, za slunečnou tvou záři; dík, měsíčku, že záříš zářně tak; neb při tvé krásné, jasné, třasné tváři as vzorné Thisby zočím zorný zrak. Však stůj, – ó ha! hle, pro boha, co za hrůzu to jesti! Zda, oko, zříš? to možno-liž? – Má kachničko! Mé štěstí! Tvůj plášť, co šev, je samá krev! Ó Fúrie, sem běžte! Sem, Parky, v lup, a nit i vrub vše žničte, skrušte, sřežte!

PYRAMUS: Ó přírodo, proč lvy jsi utvořila, když květ mé lásky žere zvěř ta divá? jež jest – ó ne! – jež nejkrásnější byla, co snivá, živá, žila jaktěživa. Teď, slzo, kaň; ven, meči! – zraň prs pod Pyrama paždí; v ten levý prs vjed', srdcem skrz; – tak, – vraždi, vraždi, vraždi!

Probodne se.

PYRAMUS: Teď mrtev jsem, teď utek' jsem; můj duch je na věčnosti. Rte, shasni již!

Měsíčku, jdiž!

Odejde Měsíc.

PYRAMUS umře.

Vystoupí Thisbe.

THISBE: Holoubku, spíš? Jak, – mrtev již? Ó vstaň, Pyrame, radši! Mluv, mluv. – Tak něm? Tož mrtev? – Zem tvé sladké oči stlačí. – Ret lilijový, nos třešňový, tvář žlutší nad žlutáky,

jsou pryč, jsou pryč, kdo kocháš, křič; měl brčálové zraky. Tré Fáta děv sem spěš a v krev
smoč ruce svoje mléčné, když v jeden kmit v hedvábnou nit jich nůžky stříhly sečné. Už mlč,
rte, teď, meč věrný vjed' v má prsa věrná stále.

THISBE se probodne

THISBE: A s bohem všem; tak mrtva jsem: Ó vále, vále, vále!

THISBE umře.

PROSLOV: To to; – jak vám povídám, ta zeď je dole, co dělila jejich rodiče.

Hamlet – kralevic dánský (6)

postavy : **Klaudius**, král Dánský.
 Hamlet, syn předešlého a synovec panujícího krále.
 Horacio, Hamletův přítel.
 Lert, syn Poloniův (Hamletem zabit)
 Osrik, dvořan
 Gertruda, královna Dánská a Hamletova matka

Král (*vloží Lertovu ruku v Hamletovu*). Pojd', Hamlete, a vezmi ruku tu.

Hamlet. Odpusťte, pane, ublížil jsem vám; Jakožto šlechtic odpusťte mi to. Jeť známo všem, a jistě také vám, Jak navštíven jsem šíleností zlou. To co jsem učinil, Ježto se povahy, cti, důstojnosti Vaší snad zhruba tklo, šílenstvím zovu. Že Hamlet Lertovi ublížil? Nikoliv. Sobě samému-li byl Hamlet odcizen, A on-li nebyl ten, co vám ublížil, Neučinil to Hamlet, Hamlet čin zapírá. A kdož pak učinil to? Jeho šílenství. V tom pádu Hamlet sám jest uražen, Nepřítelemť mu vlastní šílenství. Již pane před těmi zde svědky V ušlechtilé vybavte myslí mne Tou omluvou od zlého úmyslu, Že slepě střeliv přes krov poranil Jsem bratra.

Lert. Uspokojen tím cit rodinný, Jenž by mě v pádu tom nejvíce měl Popudit k pomstě. Zákonem však cti Stojím podál, a nesmím smířit se, Leč by mi starší mistři, ve cti proslulí, Na ruku dali taký toho způsob, Bych zachoval se čist. Dotud budiž Podání vaší lásky mi jak láska, Již nechci ublížit. Hamlet. Rád svoluji, A zápasím o bratrskou tu sázku. Podejte nám končíře.

Lert. Také mně. Hamlet. Jsemť odlesk váš; neb vaše umělost V mou neumělost vnikne zážehem, Jak hvězda v tmavou noc.

Lert. To posměch, pane.

Hamlet. To ne, při této ruce své!

Král. Dej zbraň, Osriku. Strýci Hamlete, Vy znáte sázku?

Hamlet. Zním. Přelaskav, pane, Přiřknul jste slabší straně bodů mých.

Král. Jsemť bez strachu. Viděl jsem oba vás. On zlepšil se a přál té výhody.

Lert. Ten příliš těžký jest, podejte jiný.

Hamlet. Ten je mi vhod. Jsou všechny stejné délky?

Osrik. Jsou, vzácný pane.

Lert a Hamlet postaví se k šermu.

Král. Sem na stůl stavte s vínem nádoby! Trefí-li Hamlet jednou, podruhé, V třetím-li výpadu bod oplatí, Necht' děla hřmí to se všech cimbuří; Připije král si na zdar Hamleta, A v pohár hodí perlu, bohatší, Než mělo čtvero králů po sobě Na dánské koruně. Sem dejte mi poháry. A bubnu ryk ať k troubě hovoří, A trouba zas tam k dělostřelci ven, A děla k nebi, nebe k zemi zas: Že pije nyní král na zdraví Hamleta. Již začněte! Vy soudcové však pilný pozor mějte.

Hamlet. Nuž pojd'te, pane.

Lert. Pojd'te.

Oba šermují.

Hamlet. Jednou!

Lert. Ne.

Hamlet. Hned rozsudek!

Osrik. Trefen, patrně trefen.

Lert. Nu dobře, tedy znovu.

Král. Víno sem! Ta perla, Hamlete, jest tvá! – Ať žiješ! – Podejte mu pohár!

Troubení a střelení za jevištěm.

Hamlet. Až budu hotov s tím výpadem. Postavte ho jen tam. Sem pojd'te! – Trefen zas! – Co díte teď?

Lert. Jen trochu, připouštím.

Král. Syn vítězí.

Královna. Je tlust a krátkoduchý. Zde, Hamlete, můj šátek; utři tvář. V tvé štěstí královna ti připíjí!

Hamlet. Ó drahá matko!

Král. Nepí, Gertrudo!

Královna. Chci pít, pane – prosím, přejte mi. *Pije.*

Král (stranou). To pohár s jedem! Běda, pozdě již!

Královna podává pohár Hamletovi.

Hamlet. Teď nesmím, matko, pít, za chvíli až.

Královna. Sem přistup blíž, bych utřela ti tvář.

Lert (ku Králi). Teď, králi můj, jej raním.

Král. Nevěřím.

Lert (stranou). A přec to proti mému svědomí.

Hamlet. Potřetí, Lerte! Laškujete jen. S veškerou prosím silou začněte. Vyť chcete ženkylem mě učinit.

Lert. Myslíte? Tedy pojd'te!

Šermují.

Osrik. U obou chybeno.

Lert. Teď pozor mějte!

Lert raní Hamleta; v zmatku zápasu vytrhne jeden druhému končír, a Hamlet raní Lerta.

Král. Rozdělte je, jsou zjitřeni!

Hamlet. Ne, ještě jednou!

Královna klesá k zemi.

Osrik. Pomozte královně.

Horacio. Oba krvácejí? – Jak jest, můj princí?

Osrik. Jak s vámi, Lerte?

Lert. Jak sluka chycen v vlastních osidlech. Spravedlivě svou vlastní zabít zradou.

Hamlet. Co královně?

Král. Spatřivši krev, omdlívá.

Královna. Ne, ne, ten nápoj, milý Hamlete – Ten nápoj – nápoj – jsem otrávena.

Hamlet. Ó ničemnosti! Dvěře zavřete! To zrada! Pátřejte!

Lert (*klesne*). Zde, Hamlete! Tys zabít, Hamlete! Nižádný světa lék tě neochrání, Ni půl hodiny života víc v tobě. Jeť nástroj zrady v ruce tvé, tož zbraň Břítka, napuštěná, ty ouklady Na mne se sřítily! Zde ležím, běda! Bych nevstal víc. Otrávena tvá matka – Víc nemohu – král – král jest příčinou.

Hamlet. Hrot jedem napuštěn? Nuž tedy, jede, práci dokonej! Protkne Krále.

Osrik a dvořané. Zrada! Zrada!

Král. Ochraňte mne! – Jsem jenom raněn!

Hamlet. Zde, cizoložný, vražedný ty Dáne, Vypí ten nápoj! – Je ta perla zde? Mou matku následuj.

Král umře.

Lert. Zasloužená to mzda; Neb jeho ruka jed ten míchala. My však si odpuštění dáme, Hamlete. Smrt otcova ni má nepadniž na tebe, Ni na mne tvá.

Lert umře.

Hamlet. Necht' Bůh ti odpustí! Jdu za tebou! Umírám, s Bohem, matko neblahá! Vy však zbledlí, polekaní tím pádem, Tož němí svědkové té žalné hry – Ó, kdybych času měl, krutý ten biřic, smrt přerychle zatýká – ó, chtěl bych říci vám; Však dosti již – Horacio – jsem mrtev; Tys živ – sděl o mně a mém příběhu všem nespokojeným.

Horacio. To nevěřte; Jsem více starý Říman nežli Dán. Zde zbylo trochu nápoje.

Hamlet. Stůj, jsi-li muž! Sem pohár dej! – Ustaň! – Při sám Bůh chci to! Ó nebesa! Jak zneuctěné jmeno bych zanechal, kdyby to skryto zůstalo! Nosil-lis mne v přátelském srdci svém, odřekniž se na chvíli spasení a v psotném světě zde jen potrvej vyprávět život můj.

Za jevištěm váleční hudba a střelení.

Hamlet. Co hluk ten válečný?

Osrik. To mladý Fortinbras, jenž vítězně se z Polska vrátiv tím pozdravením vyslance vítá anglické.

Hamlet. Umírám. Prudký ten jed mi ducha kvapem chvátí! Neuslyším již zprávy z Angličan. Předzvidám však, že bude vyvolen za krále Fortinbras. On má též mé umírající slovo. To mu sdělte, i všechny osudné ty případy, Jenž staly se; to poslední mé slovo.

Hamlet umře.

Horacio. Zde puká čacké srdce. Dobrou noc, můj princi! Necht' andělé ti hudou k poklidu.

Hrnečku vař! (4)

Postavy: **vypravěč**
 dcerka
 babička
 matka

vypravěč: V jedné vesnici v malé chaloupce bydlela matka s mladou dcerkou. Žily velice chudě, často večer usínaly s prázdnými žaludky.

dcerka: Matičko moje, každé ráno chodím do města na trh prodávat koření, léčivé bylinky a čaje, které jsme spolu nasušily, ale s bídou utržíme na chudou obživu. Věřím však, že jednou se na nás štěstí usměje a ušetříme na ovečku nebo kousek pole, abychom se měly lépe.

vypravěč: Dcerka odešla a matka zůstala doma připravovat bylinky na druhý den. Smutně přemítala v hlavě, zda-li někdy dojde na dcerčina slova. Den rychle uplynul a dcerka se vracela domů s hubeným výdělkem. Šla okolo lesa a v tom potkala starou babičku.

dcerka: Dobrý den, babičko!

babička: Dobrý den, holčičko! Směla bych tě poprosit o malý kousek chleba, od rána jsem neměla nic v ústech a jsem velmi slabá.

vypravěč: Dcerka bez rozpaků vyndala poslední kousek chleba, který měla u sebe a podala jej babičce.

dcerka: Jen si vezměte babičko.

babička: Děkuji ti, jsi hodná a za tvoji dobrotu, že ses s cizím člověkem o poslední kousek jídla rozdělila, ti dám malý dárek.

vypravěč: Babička vytáhla z tašky malý hrneček.

babička: Tento hrneček je kouzelný. Když mu řekneš "Hrnečku, vař!", začne vařit kaši. Když máš už kaše dostatek, řekneš "Hrnečku, dost!" a hrneček přestane vařit.

vypravěč: Dcerka překvapeně obracela v rukách hrneček. Chtěla ještě něco říci, ale babička už byla pryč.

dcerka volá: Děkuji vám, babičko!

vypravěč: Celá překvapená dorazila dcera domů a všechno vyprávěla matce. Obě měly veliký hlad, tak na nic nečekaly a postavily hrneček na stůl.

dcerka: Hrnečku, vař!

vypravěč: V tom to v hrnečku začalo bublat, vařit a klokotat až přes okraj přeteklo trochu kaše.

dcerka rychle řekne: Hrnečku, dost!

vypravěč: Hrnek přestal vařit. Obě si kaši nalily na talíř, s chutí se pustily do jídla.

matka: Hmm, tak dobrou kaši jsem už dlouho nejedla.

dcerka: Vidiš maminko, přece se na nás usmálo štěstí. Už nebudeme večer usínat hladové.

vypravěč: Druhý den ráno se dcera opět vypravila na trh do města. Matka zůstala doma sama a po poledni už nemohla hlady vydržet. Stála ve světnici a dívala se na hrneček na stole.

matka: Ta kaše byla včera tak dobroučká. Mám už takový hlad a dcera se stále nevrací. Mohla bych přece kaši připravit s hrnečkem sama. Je to přeci jednoduché, stačí, když řeknu "Hrnečku, vař!".

vypravěč: Jak to dořekla, v hrnečku to začalo opět bublat, kaše za pár chvil zvoněla celou chaloupkou a matka ji hned začala lžící jíst. Po chvíli však měla dost a hrneček stále vařil.

matka: Propána, co budu dělat. Neumím přece hrneček zastavit.

vypravěč: S hrůzou sledovala, jak se kaše valila z hrnečku na stůl a ze stolu na židli, kde před chvílí seděla.

matka: Hrnečku, to je nadělení, zastav kaši, dokud je čas!

vypravěč: Ale tomu hrneček nerozuměl. Matka poodstoupila, ale to se jí již kaše na zemi dotýkala špiček bot. Vyděšeně vyběhla ze dveří.

vypravěč: Za pár minut už kaše tekla kolem chalupy. Matka vylezla na střechu.

matka (volá): Hrnečku, kaše už máme plnou chalupu, přestaň vařit, prosím!

vypravěč: Kaše se však valila dál ze dveří a nakonec i z oken. Protekla až na náves a obklopila ostatní domky. V tu chvíli se dcera vracela z města a uviděla, co se přihodilo. Z plných plic zavolala na hrneček.

dcerka: Hrnečku, dost!

vypravěč: Kaše se zastavila a nejen dcera, ale i sedláci, kteří se vraceli z pole, se museli cestou domů prokousávat sladkou kaší. Celá vesnice se pustila do kaše a dlouho jim trvalo, než zmizela do poslední lžičky. I já jsem tam tenkrát přišel a ochutnal. A to je konec pohádky.